

EFFECTIEVE WERKVORMEN VOOR DEMOCRATISCH BURGERSCHAP

Jip Teegelbeckers – onderzoek Lectoraat Burgerschapsonderwijs HvA

j.y.teegelbeckers@hva.nl

INHOUD

1. Theoretische achtergrond van het onderzoek
2. Opzet onderzoeksproject
3. 5 effectieve werkvormen en 6 werkzame mechanismen
4. In gesprek...

THEORETISCHE ACHTERGROND

- Een democratie heeft een democratische cultuur nodig, met...
 - ... burgers met politiek/maatschappelijke kennis
 - ... politiek betrokken burgers
 - ... burgers die democratische waarden onderschrijven
 - ... tolerante burgers die vreedzaam conflicten kunnen oplossen
- Belangrijke rol voor docenten in het stimuleren democratische competenties

OPZET ONDERZOEKSPROJECT

Focus van dit project ligt op werkvormen om les te geven over democrati.

Literatuurreview

- 54 interventies (lessen/reeks) via quasi-experimenteel onderzoek
- Welke werkvormen zijn dit? Waarvoor zijn ze effectief?
- Recentelijk gepubliceerd

Interviews expert docenten

- 20 expert docenten geïnterviewd
- Welke werkvormen gebruiken ze? Waarom zijn ze effectief?

Deze presentatie is een synthese van beide studies met concrete voorbeelden

5 WERKVORMEN

- Klassikale instructie / uitleg
- Discussie over overtuigingen – klassikaal of in een groepje
- Verwerkingsopdrachten
- Maatschappelijke project / onderzoeksopdracht
- Oefenen met besluitvorming - in een simulatie of leerlingenraad

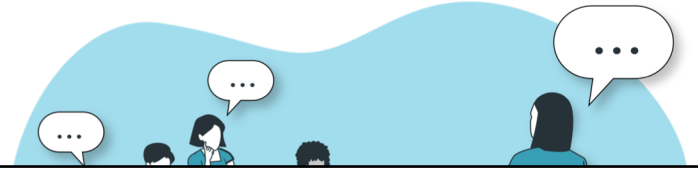

6 WERKZAME MECHANISMEN

- Betekenisvol maken onderwijsinhoud
- Verschillende perspectieven bieden
- Reflecteren op onderwijsinhoud
- Zelfstandig onderzoek doen en onderzoeksresultaten verwerken
- Samen problemen oplossen
- Actie ondernemen / *student voice*

DIRECTE INSTRUCTIE / UITLEG

INSTRUCTIE

Wat is het?

- Docent-gestuurd
- Over democratie
- Volksvertegenwoordiging
- Inhoud wordt klaar

Voorbeeld:

“Dan teken ik dat ook in een soort huisje of schoolgebouw, met drie verdiepingen, en je moet er in kunnen schrijven. Dan gaan we daarna het huisje invullen. En dan vraag ik: ‘wie zou de regels maken in school?’, ‘wie voert ze uit?’, ‘wie controleert de schoolregel?’, ‘van wie krijg je een brief als je laat bent?’. En die rollen ga ik later koppelen aan het echte leven, of in ieder geval aan hoe dat in de trias politica gaat.”

Hoe kan het effectief?

- Betreft maken
- Verschillende perspectieven
- Reflecteren op onderwerp

– “waarom hebben we trias politica?”

Effectieve methode voor...

- Kennis over democratie
- Over verschillende perspectieven

DISCUSSIE OVER OVERTUIGINGEN (KLASSIKAAL OF IN GROEPJES)

DISCUSSIE

Wat is het?

- Leerlingen gaan over een bepaald onderwerp
- Docent begeleidt

Hoe kan je dit effectief?

- Beter ma
- Ver
- Reflecteren op onderwij
- Positieve actie “studente

Effecten en voordelen voor...

- P
- O

Voorbeeld:

“Ik help de studenten bij het verwoorden van hun eigen meningen. [...] Door middel van vragen probeer ik hen te helpen begrijpen waarom iemand een bepaalde overtuiging heeft. Het gaat er niet om dat ze het met elkaar eens worden, maar eerder probeer ik te vragen: ‘Wat vind jij van de uitspraak van A?’ of ‘Wat vind jij van de acties van B?’ en ‘Waarom denk je dat B dit doet?’”

... waarom vindt je dat?”

... op basis van gesprek actie ondernemen

VERWERKINGS OPDRACHTEN

OPDRACHT

Wat is het?

- Een educatief spel

Hoe kan je dit effectief inzetten?

- Betekenisvol maken
- Verspreiden in de klas
- Relateren aan het onderwijs

Voorbeeld:

“Studenten lezen interviews van een Joodse journalist die kort na de Tweede Wereldoorlog naar Duitsland terugkeerde en diepgaande gesprekken voerde met gewone burgers. Deze interviews bieden inzicht in het dagelijkse leven in zowel Weimar als Nazi-Duitsland.... Studenten moeten nadenken over waarom deze individuen zich op de manier gedroegen dat ze deden en wat er op dat moment in Duitsland gebeurde.”

... hoe hangen argumenten samen?”

Effecten op leerlingen en leerproces...

- Politiek democratisch informatie toepassen → Kennis
- Gebruik (social) media → (social) mediacompetenties
- Samenwerken → zelfvertrouwen politieke schrijfvaardigheid

MAATSCHAPPELIJK PROJECT / ONDERZOEKSOPDRACHT

PROJECT

Wat is het?

- Leerlingen kiezen een onderwerp op basis van gekregen informatie

Hoe kan je dit effectief?

- Betekenisvol maken
- Verschillende presentatievormen
- Reflectie op het proces
- Zelfreflectie op informatie opzoeken
- Leerlingen een collectie maken om laten oplossen
- Leerlingen actief laten deelnemen – “student voice”

Effecten na het project voor...

- Politieke kennis
- Politieke vaardigheden

Voorbeeld:

“Ik vraag elke groep: ‘Over welk onderwerp hebben jullie het?’, ‘Politieke ideologieën?’, ‘Wat weten jullie al?’, ‘Ga zitten en brainstorm.’, ‘Ik geef jullie een groot A3-blad en schrijf gewoon op wat jullie al weten over parlementaire democratie.’ Dan in de volgende les, ga ik ervan uit dat ze hun lesboek hebben, en dan zeg ik tegen hen: ‘Open jullie hoofdstuk en kijk wat erin staat, lees de bijbehorende termen en controleer het werkboek voor opdrachten. Kijk of er taken zijn die jullie interessant vinden om te presenteren.’”

OEFENEN MET DEMOCRATISCHE BESLUITVORMING (IN EEN SIMULATIE OF LEERLINGENRAAD)

BESLUITVORMING

Wat is het?

- Simuleren van bijvoorbeeld het formatieproces, het wetgevingsproces, VN-top.
- Leerlingenraad

Hoe kan je dit effectief maken?

- Betekenisvol maken
- Verschillende perspectieven integreren
- Reflecteren op onderwijsinhoud – “wat vind je van deze besluitvorming?”
- *Zelfstandig* informatie opzoeken over rol
- Leerlingen gezamenlijk tot oplossingen laten komen

Effecten gevonden voor...

- Kennis
- Omgaan met verschillen
- Politieke betrokkenheid
- Politiek (zelf)vertrouwen

BESLUITVORMING

Voorbeeld:

- Onderzoek dat voortbouwt op eerste twee studies
- 8-delige lessenserie
- Leerlingen gaan besluiten nemen...
 - ... in verschillende settings
 - ... op verschillende manieren
- Zoals,
 - ... meerderheidsbesluiten in een politieke partij
 - ... compromissen in een parlement
- Op die processen reflecteren

SAMENVATTEND.

Basis

Vijf werkvormen:

- **Instructie / uitleg**
- Discussie
- Opdrachten
- Project
- Besluitvormingsoefeningen

Zes mechanismen

- Betekenisvol
- Meerdere perspectieven
- Reflectie
- Zelfstandig onderzoek
- Samen problemen oplossen
- Actie ondernemen!

Combineren

IN GESPREK...

- Vragen?
- Met het oog op vervolgonderzoek:
 - Wat hebben jullie tijdens jullie docent-opleiding geleerd over besluitvormingssimulaties?
 - Welke behoefte hebben jullie aan training hierin?
- Welke werkvormen gebruiken jullie? Waarom?
- Welke kansen zien jullie voor jullie eigen onderwijs? Waarom?

Publicatie: Teegelbeckers et al. (2023). School-based teaching for democracy: A systematic review of teaching methods in quantitative intervention studies. *Educational research review*.